BENESTAR AUTOSOSTENIBLE, OBJECTIU DEL PLA TERRITORIAL GENERAL DE CATALUNYA

Albert Serratosa

Direcció del Pla territorial metropolità de Barcelona. PTOP.

Un dels problemes dels països avançats del segle XX és el desequilibri creixent entre un benestar per a tothom, cada dia més exigent i més car, i uns recursos econòmics que augmenten a ritmes insuficients. Recuperar l'equilibri entre dues magnituds s'aconsegueix retallant la més grossa o bé acreixent la més petita. De bell antuvi sembla més senzill el mètode de la retallada davant les dificultats evidents de forçar el creixement econòmic per sobre de percentatges considerats crítics (3 a 5%).

Aquest dilema simplicitat-complexitat tendeix a ésser enfrontat teòricament pel cantó de la facilitat aparent. Tota vegada, atès que el sistema productiu no és capaç de majors eficiències d'expansió, "s'ha" d'aturar la "voracitat" de l'estat del benestar que, segons afirmen, ja ha depassat límits tolerables.

En un intent de superar aquestes disquisicions simplistes, és hora d'examinar alternatives i d'analitzar amb més cura les causes dels creixements diferencials entre països molt similars en uns altres aspectes. Per què França, Alemanya, Gran Bretanya, Estats Units (d'Amèrica) i Japó tenen situacions tan diferents sincrònicament i diacrònicament? La hipòtesi, que necessitarà una verificació més acurada, no procedeix del camp de l'economia, sinó més aviat d'un sector força immaterial i, segons el tòpic generalitzat, molt cultivat a Catalunya: el modest seny. De manera ben resumida, la qüestió essencial és copsar un fet elemental. El benestar serà autosostenible per a tothom si la renda per càpita creix amb una mica més de força. Ara bé, la renda individual mitjana prové d'una humil divisió: producte interior brut per nombre d'habitants. A l'escola primària ens ensenyaren que es pot augmentar el quocient, bé disminuint el divisor, bé inflant el dividend. La natalitat, en fase anèmica, ja ha arribat al límit i el mateix benestar (sanitat, alimentació...) s'encarrega per ara de frenar una caiguda catastròfica de la població.

Descartada la manipulació del divisor, cal analitzar el dividend. El producte interior brut és el sumatori de la producció generada per cada persona. Quants individus participen en la producció? Quin percentatge d'individus productius a cada país hi contribueixen significativament per sota de la mitjana? S'aprofiten totes les potencialitats territorials? Si tots hi participen a l'hora de dividir el producte global i a l'hora de repartir recursos destinats al benestar, sembla lògic que també tots hi puguin participar a l'hora de contribuir a crear riquesa.

Aquesta llarga, ingènua i aparentment inútil circumval.lació ens porta finalment al Pla territorial general de Catalunya, el primer intent reeixit de planificació física regional, fita aconseguida només excepcionalment en el món. L'objectiu-resum és el ree-

quilibri territorial. L'expressió té l'enorme virtut de la síntesi sempre que no hi hagi confusions. L'equilibri desitjat no és de caire quantitatiu, sinó qualitatiu. El territori no és homogeni i les persones tenen aspiracions diferents, a més de capacitats diverses. Es tracta més aviat de reduir desequilibris i, per damunt de tot, de garantir nivells per a tothom per sobre de valors considerats crítics en cada moment històric.

En el Pla territorial general de Catalunya és molt clar que no es pot donar el mateix tractament a les planes que a l'alta muntanya per raons òbvies de tipus econòmic (costos de l'accessibilitat, de la urbanització, dels serveis...), però també per raons ecològiques i històriques. Densitats d'ocupació del sòl tolerables a les planes serien catastròfiques a les serralades. Per una altra banda, tota regió necessita uns certs motors d'arrossegament en forma d'economies d'aglomeració que no són extrapolables a tot el territori.

L'encert del Pla territorial general de Catalunya, tot i les seves limitacions en tant que experiència pionera, és haver copsat la capacitat real acceptada de modificar inèrcies històriques. És clarament un Pla voluntarista que reconeix, no obstant això, el pes del passat i sap que certes friccions culturals o sociològiques no permeten ritmes massa accelerats de canvi. La identitat, la integració (comarca a comarca) i el mateix benestar són qualitats complexes i per tant propenses a la trencadissa.

Benestar autosostenible. Objectiu del pla territorial general de Catalunya

Una altra característica del nou Pla és haver respectat el seu caràcter "territorial". No ha pretès resoldre tots els problemes, ni ha entrat en gaire detalls. Utilitza els instruments propis del sector públic, aquells dominables des del vessant públic: assegurar la protecció d'espais febles, dotar de bona accessibilitat totes les contrades, repartir els equipaments, fixar densitats i garantir-hi estàndards acceptables de qualitat. D'aquesta manera es pretén respectar "els drets territorials" a tot arreu i donar a totes les comarques la possibilitat d'autodesenvolupar-se de la manera i al ritme escollits per tal de participar en els beneficis de millors nivells de benestar, no a base de rebre donatius, sinó amb l'aportació voluntària (i més factible gràcies al Pla) del propi esforç, a la millora global de l'eficiència productiva i la qualitat ambiental.